

วิจารณ์หนังสือ : BOOK REVIEW

“ทาน” ทำอย่างไรจึงจะได้บุญมาก*

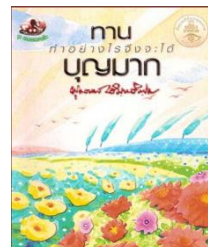
ผู้เขียน : พุทธทาสภิกขุ

ปีที่พิมพ์ : 2549

จำนวนหน้า : 22

สำนักพิมพ์ : สุขภาพใจ

Author : Buddhadasa Bhikkhu

พระมหาวิริยยุทธ กุศลจิตโต, พระมหามิตร ฐิตปญโญ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น

Phramaha Weerayuth Kusalacitto, Phramaha Mit Thitapanyo

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Khonkaen Campus, Thailand

E-mail: weerayut_mui@hotmail.com

บทนำ

“ธรรมะสบายใจ” ก็เป็นหนังสือดี 1 ใน 100 เล่ม ที่สำนักพิมพ์สุขภาพใจ ตั้งใจพิมพ์เพื่อถวายเป็น อารยบูชา แต่ท่านอาจารย์พุทธทาสในวาระ 100 ปี ชาตกาล

หนังสือเล่มบางเฉียบแต่อัดแน่นไปด้วยสาระดี ๆ เป็นหนึ่งในหนังสือชุด “พุทธทาส 100 ปี หนังสือดี 100 เล่ม” ซึ่งเป็นการคัดสรรบรรยายของท่านพุทธทาสภิกขุ 1 เรื่องมาจัดพิมพ์ขึ้น 1 เล่ม โดยสำนักพิมพ์สุขภาพใจ เล่มนี้เป็นธรรมบรรยายที่ท่านพุทธทาสแสดงไว้ เมื่อวันที่ 7 เมษายน 2533 ณ วัดธารน้ำไหล (สวนโมกขพลาราม) อ.ไชยา จ.สุราษฎร์ธานี

เนื้อหาในเล่ม กล่าวถึงความหมายของการให้ทานทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นทาน จาคะ และบริจาค อีกทั้งได้กล่าวถึงประเภทของการให้ และจุดมุ่งหมายของการให้บอกวิธีให้ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ให้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้อื่นเข้าใจ ความหมายและวัตถุประสงค์ของการให้ทานทุกระดับ ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้อย่างแจ่มชัด

โครงสร้างของหนังสือ

หนังสือเล่มนี้ ชื่อ “ทาน” ทำอย่างไรจึงจะได้บุญมาก โดยท่านพุทธทาสภิกขุ หน้าปกหนังสือ ออกแบบเป็นรูปภาพดอกไม้เขียนสี ตามแนวภูเขาเล็ก มีข้อความคำว่า “ทาน ทำอย่างไรจึงจะได้บุญมาก” และมีชื่อเป็นลายเซ็นว่า “พุทธทาส อินทปญโญ” อยู่ด้านบนของปกหนังสือ เป็นหนังสือที่มีขนาดจำนวน 22 หน้า

*ได้รับบทความ: 26 ม.ค. 2564; แก้ไขบทความ: 18 มี.ค. 2564; ตอรับตีพิมพ์: 30 เม.ย. 2564

กระดาษ A 4 พับครึ่ง จำนวนหน้ามีไม่น้อยและก็ไม่หนามาก เป็นหนังสือที่สามารถพกพาสำหรับอ่านพอดี การจัดโครงสร้างของหนังสือมีความเหมาะสม ด้วยการแบ่งเนื้อหา ที่ลงตัว ลำดับการนำเสนอเนื้อหาได้ชัดเจน เป็นหนังสือที่สามารถพกพาสำหรับอ่านพอดี มีเนื้อหาไม่ยาวจนเกินไปสามารถจบในเวลาอันเร็ว ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ความหมายของคำว่า ทาน จาคะ และบริจาค

ส่วนที่ 2 ประเภทของทาน และการให้แต่ละแบบ

ส่วนที่ 3 การให้สูงสุด

ผู้ศึกษาได้อ่าน วิเคราะห์และสรุป รวมเนื้อหาไปตามลำดับขั้นตอนโดยย่อได้ ดังนี้

สารัตถะของเนื้อหา

ส่วนที่ 1 ความหมายของคำว่า ทาน จาคะ และบริจาค

คำว่า “ทาน” แปลว่า ให้แล้ว คำว่า “จาคะ” นี้แปลว่า สละ คำว่า “บริจาค” นี้ให้ออกไปเสียให้หมด ให้ไปเสียให้หมด นี้ไม่เหมือนกัน ทาน แปลว่า ให้ จาคะ แปลว่า สละ บริจาคะ แปลว่า สลัดออกไปเสียให้หมด นี่ต่างกันอย่างไร ดูกันทีละอย่างอีกที ทานหรือทานะในภาษาบาลีนี้ก็แปลก ใช้เป็นชื่อของการให้ก็ได้ใช้เป็นชื่อของสิ่งของที่ให้ ให้ทานอย่างนี้ก็ได้ให้เป็นสถานที่ก็ได้คำว่าทานหมายถึงโรงทานก็ยังได้ภาษาบาลีมันเป็นอย่างนั้น แต่คงเอาไว้เพียงคำว่าทานคำเดียว ทานคำเดียว แปลว่า คำว่าให้ในที่นี้ให้อย่างมีผูกพัน ให้อย่างมีผูกพัน ที่จะได้รับผลอะไรคืนมา มันให้อย่างเอากำไรให้อย่างมีการผูกพัน ว่าจะต้องได้รับการตอบแทนคำว่าจาคะมันไม่ใช่อย่างนั้น มันให้มันสละไปเลย มันไม่มีการผูกพัน ถ้าทานะมันมีผูกพันว่าจะต้องได้อะไรกลับมาให้ ส่วนจาคะนั้นสละ ๆ ออกไป ไม่มีการผูกพัน บริจาคมันเติม “บริ” เข้ามา แปลว่า มันสิ้นเชิงหมด เลิกกันสิ้นเชิงจนไม่มีอะไรจะต้องให้อีกต่อไป 3 คำจำไว้ให้ดีทานะแปลว่าให้ จาคะ แปลว่า สละ บริจาคะ แปลว่า สละหมด (พุทธทาสภิกขุ, 2549: 2) ซึ่งมีความสอดคล้องกับสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ได้นิพนธ์หนังสือเรื่อง “วิธีสร้างบุญบารมี” ไว้ว่า ทาน แปลว่า เจตนาเป็นเหตุให้ก็ได้ การให้ก็ได้สิ่งของที่ให้ก็ได้ การให้ทานทางพระพุทธศาสนา ประสงค์ให้รู้จักเลือกให้ คือเลือกบุคคลผู้รับว่าเป็นผู้สมควร เลือกวัตถุสิ่งของให้เหมาะสม และตั้งเจตนาให้ดีว่าเพื่อบูชาหรือเพื่อสงเคราะห์อนุเคราะห์ และให้รู้จักประมาณ ให้เกิดความสุกซึ้งแก่ผู้ให้ทั้งผู้รับ (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, 2556: 13-14)

ในทัศนะของผู้ศึกษาเห็นว่า ความในตอนนี้ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่า ความหมายของคำว่า ทาน จาคะ และ บริจาค รวมถึงให้ทานอย่างไร จึงจะได้ทำบุญอย่างสมบูรณ์ ทาน ศีล ภาวนา โดยสามารถทำไปพร้อมกันทั้ง 3 อย่าง อย่างนี้จึงจะเรียกว่า “ทำบุญ” ที่แท้จริง พุทธศาสนิกชนควรจะรู้และเข้าใจการให้ทานที่สมบูรณ์แบบว่า เป็นอย่างไร จะได้ปฏิบัติได้ถูกต้องเป็นบุญกุศลติดตัวไป เป็นการประสานน้ำใจของชาวพุทธไทยให้เป็นอันหนึ่ง

อันเดียวกัน อีกทั้งเป็นการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา และเผยแผ่พระธรรมของพระพุทธเจ้าให้แพร่หลายอีกด้วย

ส่วนที่ 2 ประเภทของท่าน และการให้แต่ละแบบ

ท่าน ประเภทแรก คือ ผู้รับ การให้นั้นต้องมีผู้รับเป็นการผูกพัน ดังที่กล่าวมาแล้วในเบื้องต้น ประเภทที่สองไม่ต้องมีผู้รับ ให้แบบไม่ต้องมีผู้รับ ให้สิ่งที่ไม่ตัวตน ไม่ต้องมีผู้รับ อย่างที่สามให้อย่างเล็กลง คือ ให้อย่างไม่มีอะไรยึดติดต่อกัน ให้อย่างหมดตัว ที่สำคัญนั้นไม่เป็นการผูกพัน และไม่เป็นการทำลายความผูกพัน ไม่มี การผูกพันโดยแงใด ประกอบด้วย 3 ประการ ให้อย่างมีผู้รับแล้วก็ผูกพันกันว่าจะได้รับผลจากการให้ ให้โดยไม่มี ต้องมีผู้รับและไม่ผูกพันว่าจะได้ถ้าจะได้ผลมาก็ได้มาเอง ไม่ต้องมีการผูกพันว่าจะต้องได้และไม่ต้องมีผู้รับ ประการสุดท้ายให้ชนิดที่เล็กลง ให้อย่างไม่มีอะไรยึดติดต่อกัน เพื่อละต้นเหตุต้นตอแห่งปัญหาออกไป คือ เสียสละแบบหมดเนื้อหมดตัว ละตัวกิเลสสลัดตัวกิเลสออกไป เพื่อไปให้ถึงนิพพาน คือ เกิดความว่าง ว่างจาก ตัวตน ว่างจากกิเลสไม่มีความทุกข์ทั้งปวง

การให้ตัวเอง 2 อย่าง : มีคำกล่าว ธรรมะกล่าวว่า “เป็นคนทั้งทีอย่าให้ตัวเอง” คือให้ตัวเองไปเสียแก่ กิเลสง่าย ๆ ซวย ๆ ให้ตัวเอง ตัวกูให้กิเลสไปเสียแล้วแต่กิเลสมันจะบังคับให้ทำอะไร ให้ตัวเองอย่างนี้ผิด ใช้ไม่ได้ ไม่มีประโยชน์ แล้วที่นี้มันมีให้ตัวเองอีกชนิดหนึ่ง ให้ตัวกูออกไปเสีย ไม่ต้องมีตัวกูเหลือ บริจาคตัวกูให้หมดไป ไม่มีตัวกูเหลือ นี่กลับได้นิพพาน ให้ตัวกูอย่างนี้กลับได้นิพพาน ไม่มีตัวตนอะไรเหลือ นี่กลับได้นิพพานให้โทษ

ให้แบบคำกำไร : ทำทาน บริจาคทาน ตักบาตรหรือทำบุญสักบาท เอาวิมานหลังหนึ่ง ไม่รู้ก็ร้อยล้าน บาท นี่ก็ต้องระวัง ว่า มันเป็นการให้ทาน ที่เป็นการคำกำไรเกินควร มันทำคอรัปชั่น คนทั้งโลก จะไม่ไหว

ให้โดยสัญชาตญาณ : ให้โดยสัญชาตญาณของความเป็นแม่ ให้หมดให้ชนิดที่ให้ได้หมดนี้มันก็ให้ เหมือนกัน ให้โดยความรู้สึกของสัญชาตญาณ

ให้อย่างแลกเปลี่ยน : เวลาบ้านนี้มีงาน บ้านนู้นก็เอาเงินมาช่วย พอบ้านนู้นมีงานบ้านนี้ก็ต้องเอาเงิน ไปช่วยอีกนั่นแหละ เป็นการผูกพันกันอย่างนี้

ให้ตามธรรมเนียม : ให้ตามธรรมเนียมกับให้ตามหน้าที่ ให้ตามธรรมเนียมนี้ไม่รู้จะไรหรอก เห็นเขาให้ ก็ให้ เขามีธรรมเนียมให้ก็ให้

ให้ตามหน้าที่ : เรามีหน้าที่ที่จะต้องให้นับตั้งแต่จะต้องสงเคราะห์เขาจนกระทั่งว่า เขาเป็นเพื่อน ของเรา เป็นคนอยู่ในการดูแลคุ้มครองของเรา ก็ต้องให้ตามหน้าที่

ให้อย่างลงทุน : แต่เป็นการลงทุนไปก่อนถ้าไม่ลงทุนไปก่อนมันไม่เกิดการผูกพัน อดส่ำลงทุนไปก่อน ให้เป็นการผูกพัน แล้วต่อไปมันก็จะได้ให้กลับไป ให้กลับมา กลับไปกลับมาเรียกว่า ให้อย่างลงทุน

ให้อย่างสหกรณ์ : สหกรณ์เรากระทำร่วมกันเราอยู่บ้านเดียวกัน หลาย ๆ บ้าน หลาย ๆ คน มันมี อะไรที่ต้องทำร่วมกัน ถึงถ้าเฉยแล้วมันจะเกิดยุ่งยาก ลำบากที่สุดมันมีอะไรเกิดขึ้น ก็ต้องช่วยกัน หรือถ้ามีการ เรี่ยไร ก็ต้องช่วยกัน ในความหมายแห่งคำว่าสหกรณ์

ให้เพื่อสร้างบารมี : คนเราจะต้องมีการให้เพื่ออยู่ร่วมกันในโลกนี้ต้องมีการทำให้จิตใจรักผู้อื่น เอื้อเพื่อเอื้อแผ่เจือจานออกไป ไม่กินคนเดียว สร้างบารมีเพียงเพื่อดีกว่าคนธรรมดา ให้ทานมากขึ้นกว่าคนธรรมดาเรื่อยไป ๆ ก็เรียกว่าสร้างบารมี

ให้เพราะจำเป็นต้องให้ : เรายังมีความจำเป็นจะต้องให้ในบางกรณีนี้ก็เรียกว่า การให้ทานเพราะมีความจำเป็นที่จะต้องให้

ให้เพราะกิเลสต้องการ : กิเลสมันต้องการ มันต้องการสถานเรีงรมย์หรืออะไรที่สำมะเลเทเมาทั้งหลาย กิเลสมันต้องการ แล้วคนก็ควักกระเป๋าจ่ายให้ให้ไปเพราะว่ากิเลสมันต้องการให้เพราะกิเลสมันต้องการให้เพื่ออวดอยากจะทำให้เขาเห็น จะทำอะไรสักหน่อยต้องไปเข้าเครื่องขยายเสียงมา ไปจ้างหนัง จ้างมโนราห์มา เล่นเพื่อให้มันกระฉ่อน เพื่อให้มันดัง นี่เรื่องเพื่อจะอวดทั้งนั้นแหละ ความหลงกลวงจึงมีอยู่มาก มันจึงเหลืออยู่มาก ถ้าโดยบริสุทธิ์ใจมันไม่ต้อง

ให้อย่างตกเบ็ด : คือ การให้ทานเป็นในลักษณะเหยื่อล่อนั่นเอง ซึ่งว่าไม่มีความสัมพันธ์อันใดทั้งสิ้น เพียงแค่ก่อให้เกิดความผูกพันว่า พอเกิดอะไรขึ้น จะได้รับความช่วยเหลือตอบแทน ว่าโดยย่อคือ ให้ทานเพื่อหวังผลตอบแทนนั่นเอง อย่างนี้เรียกว่า “ให้อย่างตกเบ็ด”

ให้เพราะถูกหลอก : คนโง่ก็เป็นเหยื่อของคนมีปัญญา คนโง่ก็เป็นเหยื่อของคนมีปัญญาเพราะโง่กว่า ถูกเขาวางแผนการให้ต้องให้เขา ต้องให้เขา ต้องทำให้เขาได้รับประโยชน์เพราะเรามันโง่กว่า

ให้เพราะบ้าดี เมาดี หลงดี : ตักบาตรสักซ้อันได้วิมานหลังหนึ่ง มันก็อยากได้วิมานหลังหนึ่ง มันบ้าหรือมันเมา จะเอาวิมานหลังหนึ่งก็ทำบุญ นี่ว่าทำเพราะบ้าดีเพราะเมาดีเพราะหลงดีแล้วก็อวดดีด้วย

ให้เพราะกลับตัว กลับใจ : มันเคยทำผิดคิดร้าย คิดร้าย โทก หลอกกลวงอะไรมามากมายแล้ว เดี่ยวจะกลับตัว เป็นคนดีแล้ว จะกลับใจจะกลับเนื้อกลับตัว มันก็ให้ทาน แล้วมันก็ให้ทาน (พุทธทาสภิกขุ, 2549: 3-13)

ซึ่งการให้แต่ละแบบ มีความสอดคล้องกับ (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก, 2556: 4) อธิบายว่า การให้ทานนั้น โดยจุดมุ่งหมายที่แท้จริงก็เพื่อเป็นการขจัดความโลภ ความตระหนี่ เหนียวแน่น ความหวงแหนหลงใหลในทรัพย์สมบัติของตน อันเป็นกิเลสหายาบ คือ “โลภะกิเลส” และขณะเดียวกันก็เพื่อเป็นการสงเคราะห์ผู้อื่นให้ได้รับความสุขด้วยเมตตาธรรมของตน อันเป็นบันไดก้าวแรกในการเจริญเมตตาพรหมวิหาร ในพรหมวิหาร ๔ ให้เกิดขึ้น ถ้าได้ให้ทานด้วยเจตนาดังกล่าวแล้ว เรียกว่า เจตนาในการทำทานบริสุทธิ์

ในทัศนะของผู้ศึกษาเห็นว่า ความตอนนี้ชี้ให้เห็นชัดว่า “ทาน” การให้ในแต่ละแบบนี้ ถ้าให้โดยบริสุทธิ์ ได้มาโดยสุจริตธรรม เป็นของที่เป็นประโยชน์ มีคุณค่าแก่ผู้ที่รับไปสมควรหรือเหมาะสมแก่ผู้รับนั้น ก็เป็นบุญมาก ส่วนตัวก่อนที่จะให้ทานนั้น ต้องมีจิตโสมนัส ร่าเริง เบิกบาน ยินดีที่จะให้ทาน เพื่อสงเคราะห์ผู้อื่นให้ได้รับความสุข ในขณะที่กำลังลงมือให้ทานนั้น ก็ต้องทำด้วยจิตโสมนัส ร่าเริงยินดี และเบิกบาน ในทานที่ตน

กำลังให้ผู้อื่น และหลังจากที่ได้ให้ทานไปแล้วนั้น พึงทำทานเสร็จก็ดี หลังจากนั้นก็ดี นานมาก็ดี เมื่อหวนคิดถึง ทานที่ตนได้กระทำไปแล้วครั้งใด ก็มีจิตโสมนัส ร่าเริง เบิกบาน ยินดีในทานนั้น ๆ ก็ยังได้บุญกุศลอย่างมากโข

ส่วนที่ 3 การให้สูงสุด

สละๆ สละที่ง่าย ๆ หยิบๆ ก่อนจนกระทั่งสละสูงสุด สละตัวตน สละตัวกุศลของกุฎีบ อุบาทานว่าตัว กุฎีของกุ่มันยอดสุดของความเสียสละ ยอดสุดของการให้ทาน ยอดสุดของการให้ทานหมด บริจาคหมดตัว กุฎีของกุ่มันก็ชนิดบริจาคหมดถึงความว่าง ความว่างจากสิ่งยึดมั่นถือมั่นโดยประการทั้งปวง นี่เป็นยอดสุดของการ ให้ทาน กลายเป็นนิพพานขึ้นมา คือจิตได้เปลี่ยนไปอยู่ในลักษณะที่สัมผัสพระนิพพาน (พุทธทาสภิกขุ, 2549: 14)

การให้ที่เป็นการสละสูงสุดมีความสอดคล้องกับ (สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหา สังฆปริณายก, 2556: 15) อธิบายว่า การให้อภัยทาน เป็นการบำเพ็ญเพียรเพื่อละ “โทสกิเลส” และเป็นการ เจริญ “เมตตาทพพรหมวิหารธรรม” อันเป็นพรหมวิหารข้อหนึ่งในพรหมวิหาร ๔ ให้เกิดขึ้น อันพรหมวิหาร ๔ นั้น เป็นคุณธรรมที่เป็นองค์ธรรมของโยคีบุคคล ที่บำเพ็ญฌานและวิปัสสนา ผู้ที่ทรงพรหมวิหาร ๔ ได้ ย่อมเป็นผู้ ทรงญาณ ซึ่งเมื่อเมตตาทพพรหมวิหารธรรมได้เกิดขึ้นแล้วเมื่อใด ก็ย่อมละเสียได้ซึ่ง “พยาบาท” ผู้นั้นจึงจะ สามารถให้อภัยทานได้ การให้อภัยทาน จึงเป็นเรื่องละเอียดอ่อนและยากเย็น จึงจัดเป็นทานที่สูงกว่าการให้ ทานอื่น ๆ

ในทัศนะของผู้ศึกษาเห็นว่า ความตอนนี้อยู่ที่ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นชัดว่า เป็นการให้ทาน การบูชา การบริจาค การบูชาญ และ การทำให้ใจให้เลื่อมใสในการเสียสละละความตระหนี่ ความโลภความเห็นแก่ตัว เป็นการชำระ ใจจากความยึดติดถือมั่น ผู้ให้ทานย่อมเป็นที่รักของชนเป็นอันมาก ควรอย่างยิ่งที่เราจะสั่งสมบุญบารมี โดย การให้ทาน เป็นต้น และที่สำคัญการให้อภัยทานนั้น ถือว่าเป็นการให้ที่สูงส่งมาก โดยธรรมชาติของมนุษย์นั้น มีธาตุ 4 ชั้น 5 มีจิตใจอันเป็น ความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นองค์ประกอบด้วยประการทั้งปวง เพราะ เวลาที่มีความโกรธครอบงำแล้วนั้น สิ่งที่ยากที่สุดคือการให้อภัยในช่วงเวลานั้น และสิ่งที่ยากที่สุดคือการกระทำที่ ยังคิดในคราวนั้น ดังนั้น การให้อภัยทาน คือ การให้อภัยงมงายที่งมงายแล้วดั่งดอกบัวที่บ้านแล้วในจิตใจที่ สูงส่ง เมื่อไรที่จิตใจเต็มเปี่ยมไปด้วยการให้ เมื่อนั้นกิเลสจะไม่มีหลงเหลืออยู่ในจิตใจเลย

สรุปจุดเด่นและสิ่งที่ผู้ศึกษาอยากจะนำเสนอ

จุดเด่นของหนังสือเรื่อง “ทาน ทำอย่างไรจึงจะได้บุญมาก” เล่มนี้ มีดังต่อไปนี้

1) ภูมิฐานของหลวงพ่พุทธทาส : พบว่า การให้ทุกระดับ ตั้งแต่ทาน จาคะ และบริจาค ประเภทของ การให้ จุดมุ่งหมายของการให้และวิธีให้ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้ให้ ซึ่งจะทำให้ผู้อื่นเข้าใจความหมาย และวัตถุประสงค์ของทานทุกระดับโดยง่าย ตามหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาได้อย่างแจ่มชัด

2) รูปแบบการนำเสนอ : พบว่า ในส่วนเนื้อหาหนังสือมีการจัดลำดับการนำเสนอเนื้อเรื่องได้อย่างดี ทำให้เห็นถึงประเภทของทาน และการให้แต่ละแบบ เป็นการบรรยายด้วยภาษาที่สละสลวยเข้าใจง่าย เรียบเรียงไปตามลำดับเหตุการณ์ แต่บางภาษาที่ผู้เขียนสื่อสารออกมานั้นยังเป็นภาษาในสมัยพอขุนรามคำแหงเป็นภาษาที่ฟังดูแล้วยังไม่ไพเราะเสนาะหู ซึ่งในยุคปัจจุบันสังคมในวงกว้างค่อนข้างจะไม่ชอบใจ ต่อต้าน และคัดค้าน แต่โดยภาพรวมแล้วผู้ศึกษาสามารถจินตนาการเรื่องราวให้เห็นเป็นภาพในใจและทำความเข้าใจได้โดยง่าย แสดงถึงความ เป็นอัจฉริยภาพในด้านความคิดที่ละเอียด ครอบคลุมทุกมิติของสังคม ทั้งยังมีความสามารถในการจัดกระบวนการความคิดอย่างเป็นระบบ มีเทคนิคที่ชวนให้ผู้ศึกษาเกิดความสนใจติดตามไปจนจบ ทั้งหมดนี้ถือได้ว่าเป็นจุดเด่นของหนังสือเล่มนี้

จุดที่ผู้ศึกษาอยากนำเสนอ : ผู้วิจารณ์ ได้แสดงความคิดเห็นต่อประเด็นเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้มี 2 ประการ คือ 1) ภาวะสากลแห่งธรรมะ ผู้วิจารณ์ไม่เห็นด้วยกับผู้เขียนที่อ้างว่า ชาวพุทธโดยทั่วไปในสังคมไทย เข้าใจคำว่าทาน เพียงแค่สองความหมายใหญ่ๆ เพราะการอ้างความเป็นส่วนใหญ่นั้นขึ้นมอลอยๆ โดยปราศจากข้อเท็จจริงนี้ ทำให้เห็นถึงความเอนเอียงของผู้เขียนที่เขียนอ้างไปตามความรู้สึกมากกว่าจะยึดหลักฐานหรือข้อเท็จจริงที่ดูน่าเชื่อถือ และ 2) ภาวะธรรมทางภาษา ประเด็นนี้ผู้วิจารณ์เห็นด้วยกับผู้เขียนตรงที่กล่าวว่า “ในที่สุดแล้วการปรับเปลี่ยนระดับภาษาคนสู่ภาษาธรรม” อาจมีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนระบบการ “รับรู้” ของผู้ฟังเป็นพื้นฐานก่อน จึงจะเข้าใจภาษาได้ ซึ่งว่าภาษาของหลวงพ่พุทธทาสนั้นเป็นภาษาที่เข้าใจได้โดยยาก และเป็นภาษาที่เชื่อมโยงกันมากที่สุด ไม่เห็นด้วยตรงที่ผู้เขียนเชิญชวนให้ปรับเปลี่ยนระบบความรู้โดยเน้นที่การปฏิบัติ ไม่ต้องเกี่ยวข้องกับหนังสือหรือถ้อยคำ ซึ่งเป็นการทิ้งความสำคัญในด้านปริยัติ จริงๆ แล้ว มนุษย์คิดผ่านภาษาทำความเข้าใจผ่านภาษา ไม่ว่าจะ เป็นภาษาคนหรือภาษาธรรมก็ตาม ดังนั้น จึงควรส่งเสริมทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติเคียงคู่กันไปจะเป็นทางที่เหมาะสมและเป็นกลางมากกว่า ทานไม่ใช่การบริจาคอย่างเดียว คือ เป็นของภายในและภายนอก เป็นของทางวัตถุเป็นของทางจิตใจ บริจาค เป็นรากฐานของทานที่แท้จริง ให้ทานเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ บริจาคจะทำให้ทานทุก ๆ อย่างกลายเป็นความถูกต้อง ฉะนั้น จึงควรทำลายความเห็นแก่ตัว คัดรู้อันร้ายกาจทั้งมนุษย์และเทวดา มนุษย์ก็ทะเลาะกัน เพราะความเห็นแก่ตัว เทวดาก็ทะเลาะกันเพราะความเห็นแก่ตัว ซึ่งมีเรื่องราวที่ชัดเจนอยู่ในเรื่องราวนั้น ๆ ว่าเทวดาก็ทะเลาะกัน เพราะความเห็นแก่ตัว จงเป็นอิสระจากความเห็นแก่ตัว เป็นอิสระจากกิเลส มีอิสระที่จะพัฒนาตัวเองไปในทางที่ถูกต้อง ทุกสิ่งทุกอย่าง โดยไม่มีวิกฤตการณ์เลวร้ายใด ๆ เกิดขึ้นมาได้ จึงสามารถทำสิ่งที่ถูกต้องได้ ละอายมูขุได้ ละความเกียจคร้านได้ ความเหลวไหลไม่มีงานทำได้ ละได้ทุกอย่าง ที่เกิดมาจากความเห็นแก่ตัว

อย่างไรก็ตามโดยภาพรวมแล้วหนังสือเรื่อง “ทาน” ทำอย่างไรจึงจะได้บุญมาก หน้าปกก็สื่อความหมาย และสื่อความเข้าใจได้ชัดเจนเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับชื่อเรื่อง เพราะหนังสือมีชื่อดี เนื้อหาสาระดี มีประโยชน์ มีความสมบูรณ์ดี จึงเป็นหนังสือที่มีคุณค่าและต้องศึกษาเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการดำเนินชีวิตอันสูงสุดของมวลมนุษยชาติต่อไป

องค์ความรู้ที่ได้รับ

การให้ทานตามหลักของหลวงพ่พุทธทาสในหนังสือเรื่อง “ทาน” ทำอย่างไรจึงจะได้บุญมากมี มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 3 ประการ คือ 1) ให้อย่างมีผู้รับแล้วก็ผูกพันกันว่าจะได้รับผลจากการให้ 2) ให้โดยไม่ต้องมีผู้รับและไม่ผูกพันว่าจะได้ถ้าจะได้ผลมาก็ได้มาเอง 3) ไม่ต้องมีการผูกพันว่าจะต้องได้และไม่ต้องมีผู้รับ ประการสุดท้ายให้ชนิดที่เลิกกัน ให้อย่างไม่มีอะไรยึดติดต่อกัน เพื่อละต้นเหตุต้นตอแห่งปัญหาออกไป และอีกประการหนึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญสูงสุดในการให้ทาน คือ การทำใจให้เลื่อมใสในการเสียสละ ละความตระหนี่ ความโลภความเห็นแก่ตัว เป็นการชำระใจจากความยึดติดถือมั่น ผู้ให้ทานย่อมเป็นที่รักของชนเป็นอันมาก ควรอย่างยิ่งที่เราจะสั่งสมบุญบารมี โดยการให้ทาน ผู้ให้ทานต้องมีเจตนาที่บริสุทธิ์ทั้งก่อนให้ ในขณะที่ให้ และหลังให้ผู้รับนั้นต้องเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ เป็นคนมีศีลธรรมอันดีงาม และวัตถุที่ให้ต้องได้มาด้วยความสุจริต เป็นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อผู้รับ เมื่อองค์ประกอบทั้ง ๓ มีความสมบูรณ์แล้ว ทานที่ให้นั้นย่อมมีอานิสงส์มาก ส่งผลต่อบุคคลโดยตรง และได้รับอานิสงส์ ดังนี้ คือ ได้บำเพ็ญกุศลความดีให้เจริญขึ้นไป เป็นก้าวแรกในการบำเพ็ญบุญเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดในพระพุทธศาสนาสืบต่อไป ส่งผลต่อพระพุทธศาสนาเป็นการอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนา และส่งผลต่อสังคม เกิดความช่วยเหลือซึ่งกันและกันของคนในสังคม ทำให้เกิดสันติสุขในสังคม และเกิดความสามัคคีในสังคม

เอกสารอ้างอิง

พุทธทาสภิกขุ. (2549). “ทาน” ทำอย่างไรจึงจะได้บุญมาก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุภาพใจ.

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. (2556). วิธีสร้างบุญบารมี. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ รัฐบาลในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พิมพ์โดยเสด็จพระราชกุศลในการพระศพ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราชสกลมหาสังฆปริณายก.